

॥ तैत्तिरीय संहिता ॥

॥ षष्ठमः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे षष्ठमः प्रश्नः ॥

सं त्वा॑ सि॒श्चामि॒ यजु॑षा प्र॒जामा॑यु॒र्धनं॑ च। बृ॒हस्प॑तिप्रसूतो॒
यज॑मान इ॒ह मा रि॑षत्॥ आ॒ज्यम॑सि स॒त्यम॑सि स॒त्यस्या॑ध्यक्षमसि
ह॒वि॒रसि॑ वै॒श्वान॑रं वै॒श्वदे॑वमुत्पू॒तशु॑ष्मं स॒त्यौजाः॑ स॒होऽसि॑
स॒ह॒मान॑मसि स॒ह॒स्वारा॑तीः स॒ह॒स्वारा॑तीयतः स॒ह॒स्व पृ॑त॒नाः
स॒ह॒स्व पृ॑त॒न्यतः॑। स॒ह॒स्र॑वीर्यमसि तन्मा जि॒न्वाऽऽज्य॑स्याऽ-
ऽज्य॑मसि स॒त्यस्य॑ स॒त्यम॑सि स॒त्यायु॑- (१)

रसि स॒त्यशु॑ष्ममसि स॒त्येन॑ त्वाऽभि घा॒रयामि॑ तस्य॑ ते भक्षीय
पश्चा॒नां त्वा॑ वा॒ता॒नां य॒न्त्राय॑ ध॒र्त्राय॑ गृ॒ह्णामि॑
पश्चा॒नां त्व॑र्त॒नां य॒न्त्राय॑ ध॒र्त्राय॑ गृ॒ह्णामि॑
पश्चा॒नां त्वा॑ दि॒शां य॒न्त्राय॑ ध॒र्त्राय॑ गृ॒ह्णामि॑
पश्चा॒नां त्वा॑ प॒ञ्चज॑नानां य॒न्त्राय॑ ध॒र्त्राय॑ गृ॒ह्णामि॑
च॒रो॒स्त्वा प॑ञ्च॒बिल॑स्य य॒न्त्राय॑ ध॒र्त्राय॑ गृ॒ह्णामि॑
ब्र॒ह्म॑ण॒स्त्वा ते॒ज॑से य॒न्त्राय॑ ध॒र्त्राय॑ गृ॒ह्णामि॑
क्ष॒त्रस्य॑ त्वौज॑से य॒न्त्राय॑ (२)

ध॒र्त्राय॑ गृ॒ह्णामि॑
वि॒शे त्वा॑ य॒न्त्राय॑ ध॒र्त्राय॑ गृ॒ह्णामि॑

सुवीर्याय त्वा गृह्णामि सुप्रजास्त्वाय त्वा गृह्णामि रायस्पोषाय त्वा
 गृह्णामि ब्रह्मवर्चसाय त्वा गृह्णामि भूरस्माकं हविर्देवानामशिषो
 यजमानस्य देवानां त्वा देवताभ्यो गृह्णामि कामाय त्वा
 गृह्णामि॥ (३)

सुत्यायुरोजंसे यन्नाय त्रयस्त्रिंशच्च॥

[१]

ध्रुवोऽसि ध्रुवोऽहं संजातेषु भूयासं
 धीरश्चेत्ता वसुविदुग्रोऽस्युग्रोऽहं संजातेषु भूयास-
 मुग्रश्चेत्ता वसुविदभिभूरस्यभिभूरहं संजातेषु भूयास-
 मभिभूश्चेत्ता वसुविद्युनज्मिं त्वा ब्रह्मणा दैव्येन हव्यायास्मै वोढवे
 जातवेदः। इन्धानास्त्वा सुप्रजसः सुवीरा ज्योग्जीवेम बलिहृतो
 वयं ते॥ यन्मे अग्रे अस्य यज्ञस्य रिष्या- (४)

द्यद्वा स्कन्दादाज्यस्योत विष्णो। तेन हन्मि सपत्नं दुर्मरायुमैनं
 दधामि निर्ऋत्या उपस्थे। भूर्भुवः सुवुरुच्छुष्मो अग्रे यजमानायैधि
 निशुष्मो अभिदासते। अग्रे देवैद्ध मन्विद्ध मन्द्रजिह्वामर्त्यस्य ते
 होतर्मूर्धन्ना जिघर्मि रायस्पोषाय सुप्रजास्त्वाय सुवीर्याय मनोऽसि
 प्राजापत्यं मनसा मा भूतेनाऽऽविंश वागस्येन्द्री सपत्नक्षयणी (५)

वाचा मैन्द्रियेणाऽऽविंश
 वसन्तमृतूनां प्रीणामि स मां प्रीतः प्रीणातु
 ग्रीष्ममृतूनां प्रीणामि स मां प्रीतः प्रीणातु

व॒रुषा ऋ॑तूनां प्री॒णामि॑ ता मा॑ प्री॒ताः प्री॑णन्तु
 श॒रद॑मृ॒तूनां प्री॑णामि॒ सा मा॑ प्री॒ता प्री॑णातु
 हेम॑न्तशि॒शिरा॑वृ॒तूनां प्री॑णामि॒ तौ मा॑ प्री॒तौ प्री॑णीता-
 म॒ग्नीषोम॑यो॒रहं॑ दै॒वय॑ज्यया॒ चक्षु॑ष्मान् भूयास॒म-
 ग्रे॒रहं॑ दै॒वय॑ज्यया॒न्नादो॑ भूयासं (६)

द॒ब्धि॑र॒स्यद॑ब्धो भूयास-

म॒मुं द॑भेयम॒ग्नीषोम॑यो॒रहं॑ दै॒वय॑ज्यया॒ वृत्र॑हा भूयास-
 मिन्द्रा॒ग्नि॒यो॒रहं॑ दै॒वय॑ज्ययेन्द्रि॒याव्य॑न्नादो भूयास॒-
 मिन्द्र॑स्या॒हं दै॒वय॑ज्ययेन्द्रि॒यावी॑ भूयासं
 महेन्द्र॑स्या॒हं दै॒वय॑ज्यया॒ जे॒मानं॑ महि॒मानं॑ गमेयम॒ग्नेः स्वि॑ष्ट॒कृतो॑ऽहं
 दै॒वय॑ज्ययाऽऽयु॑ष्मान् य॒ज्ञेन॑ प्रति॒ष्ठां ग॑मेयम्॥ (७)

रि॒प्याँ॒त्सप॑न्नक्षय॒ण्यन्नादो॑ भूयास॒ ५ प॒द्वि॒र॒ञ्च॑॥ [२]

अ॒ग्नि॒र्मा दु॑रि॒ष्टात् पा॑तु स॒वि॒ताऽघ॑श॒साद्यो॑ मेऽन्ति॑ दू॒रे-
 ऽरा॑ती॒यति॑ तमे॒तेन॑ जेष॒ ५ सु॒रूप॑व॒र्षव॑र्ण एही॒मान् भ॒द्रान्
 दुर्या॑ ५ अ॒भ्येहि॑ मामनु॒व्रता॑ न्यु शी॒र्षाणि॑ मृ॒द्धमि॑ड ए॒ह्यदि॑त
 एहि॑ सर॒स्वत्ये॑हि रन्ति॑रसि॒ रम॑तिरसि॒ सून॑र्यसि॒ जुष्टे॑ जुष्टि॑
 तेऽशी॑योप॒हृत॑ उप॒हवं॑ (८)

तैऽशी॑य॒ सा मै॑ स॒त्याशी॑र॒स्य य॒ज्ञस्य॑ भूया॒दरे॑डता॒ मन॑सा॒
 तच्छ॑केयं य॒ज्ञो दि॒व ५ रो॑हतु य॒ज्ञो दि॒वं ग॑च्छतु यो दै॒व्यान्ः

पन्थास्तेन यज्ञो देवाः अप्येत्वस्मास्विन्द्रं इन्द्रियं दधात्वस्मान्नायं
उत यज्ञाः सचन्तामस्मासु सन्त्वाशिषः सा नः प्रिया सुप्रतूर्तिर्मघोनी
जुष्टिरसि जुषस्व नो जुष्टा नो- (९)

ऽसि जुष्टिं ते गमेयं मनो ज्योतिर्जुषतामाज्यं विच्छिन्नं
यज्ञं समिमं दधातु। बृहस्पतिस्तनुतामिमं नो विश्वे देवा इह
मादयन्ताम्॥ ब्रध्न पिन्वस्व ददतो मे मा क्षायि कुर्वतो मे
मोषदसत् प्रजापतेर्भागोऽस्यूजस्वान् पयस्वान् प्राणापानौ मे
पाहि समानव्यानौ मे पाह्युदानव्यानौ मे पाह्यक्षितोऽस्यक्षित्यै त्वा
मा मे क्षेष्टा अमुत्रामुष्मिल्लोके॥ (१०)

उपह्वं जुष्टा नस्त्वा षट् च॥ [३]

बर्हिषोऽहं देवयज्यया प्रजावान् भूयासं नराशंसस्याहं
देवयज्यया पशुमान् भूयासमग्नेः स्विष्टकृतोऽहं देवयज्ययाऽ-
ऽयुष्मान् यज्ञेन प्रतिष्ठां गमेयमग्नेरहमुज्जितिमनूजेषः सोमस्या-
हमुज्जितिमनूजेषमग्नेरहमुज्जितिमनूजेषमग्नीषोमयोरहमुज्जितिमनूजेष-
मिन्द्राग्नियोरहमुज्जितिमनूजेषमिन्द्रस्याहमु- (११)

ज्जितिमनूजेषं महेन्द्रस्याहमुज्जितिमनूजेषमग्नेः स्विष्टकृतो-
ऽहमुज्जितिमनूजेषं वाजस्य मा प्रसवेनोद्ग्राभेणोदग्रभीत्। अथा
सपत्नाः इन्द्रो मे निग्राभेणाधराः अकः॥ उद्ग्राभं च निग्राभं च ब्रह्म
देवा अवीवृधन्। अथा सपत्नानिन्द्राग्नी मे विषूचीनान्व्यस्यताम्॥

एमा अ॑ग्न॒त्राशिषो॑ दोह॑कामा॒ इन्द्र॑वन्तो (१२)

वनामहे धुक्षीमहि॑ प्र॒जामिषम्॑॥ रोहि॑तेन त्वा॒ऽग्निर्दे॒वतां॑
गमयतु॑ हरि॑भ्यां त्वेन्द्रो॑ दे॒वतां॑ गमय॒त्वेत॑शेन त्वा॒ सूर्यो॑ दे॒वतां॑
गमयतु॑ वि ते॑ मु॒ञ्चामि॑ र॒शना॑ वि र॒श्मीन् वि॑ यो॒क्त्रा या॑नि
परि॒चर्त॑नानि ध॒त्ताद॑स्मासु द्रवि॑णं यच्च॑ भ॒द्रं प्र णो॑ ब्रूताद्वाग॒धान्
दे॒वता॑सु॥ विष्णोः॑ शंयो॒रहं॑ दे॒वय॒ज्यया॑ य॒ज्ञेन॑ प्रति॒ष्ठां ग॑मेय॒ः
सोम॑स्या॒हं दे॒वय॒ज्यया॑ (१३)

सुरेता॒ रेतो॑ धिषीय॒ त्वष्ट॑र॒हं दे॒वय॒ज्यया॑ पशूना॑ रूपं
पु॒षेयं॑ दे॒वानां॑ पत्नी॑र॒ग्निर्गृ॑हपतिर्य॒ज्ञस्य॑ मिथुनं तयो॒रहं॑ दे॒वय॒ज्यया॑
मिथु॑नेन प्र भूयासं वेदो॑ऽसि॒ वित्ति॑रसि विदेय॒ कर्मा॑सि क॒रुण॑मसि
क्रि॒यास॑ः स॒निर॑सि स॒निता॑सि स॒नेयं॑ घृ॒तव॑न्तं कुला॒यिन॑ः
रा॒यस्पोष॑ः स॒हस्रि॑णं वे॒दो द॑दातु वा॒जिनम्॑॥ (१४)

इन्द्रस्या॒हमिन्द्र॑वन्तः सोम॑स्या॒हं दे॒वय॒ज्यया॑ चतु॑श्चत्वारि॑शच्च॥ [४]

आ प्या॑यतां ध्रु॒वा घृ॑तेन य॒ज्ञं य॒ज्ञं प्रति॑ दे॒वय॒ज्यः॑।
सूर्या॑या ऊ॒धोऽदि॑त्या उ॒पस्थ॑ उ॒रुधा॑रा पृथि॒वी य॒ज्ञे अ॒स्मिन्॥
प्र॒जाप॑तेर्वि॒भान्नाम॑ लो॒कस्त॑स्मि॒ऽस्त्वा द॑धामि स॒ह य॒ज॑मानेन॒
सद॑सि सन्मै॑ भूयाः सर्व॑मसि॒ सर्वं॑ मे भूयाः पूर्ण॑मसि पूर्णं॑ मे॒ भूया॑
अक्षि॑तमसि॒ मा मे॑ क्षे॒ष्टाः प्रा॒च्या दि॑शि दे॒वा ऋ॒त्विजो॑ मार्जयन्तां॒

दक्षिणायां (१५)

दिशि मासाः पितरो मार्जयन्तां प्रतीच्यां दिशि गृहाः
 पशवो मार्जयन्तामुदीच्यां दिश्याप ओषधयो वनस्पतयो
 मार्जयन्तामूर्ध्वायां दिशि यज्ञः संवत्सरो यज्ञपतिर्मार्जयन्तां
 विष्णोः क्रमोऽस्यभिमातिहा गायत्रेण छन्दसा पृथिवीमनु वि
 क्रमे निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः क्रमोऽस्यभिश्चिहा त्रैष्टुभेन
 छन्दसाऽन्तरिक्षमनु वि क्रमे निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः
 क्रमोऽस्यरातीयतो हन्ता जागतेन छन्दसा दिवमनु वि क्रमे
 निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः क्रमोऽसि शत्रूयतो हन्ताऽऽनुष्टुभेन
 छन्दसा दिशोऽनु वि क्रमे निर्भक्तः स यं द्विष्मः॥ (१६)

दक्षिणायां द्विष्मो विष्णोरेकान्त्रिंशच्च॥ [५]

अगन्म सुवः सुवरगन्म सन्दृशस्ते मा छिंत्सि यत्ते तपस्तस्मै
 ते माऽऽवृक्षि सुभूरसि श्रेष्ठो रश्मीनामायुर्धा अस्यायुर्मै धेहि वर्चोधा
 असि वर्चो मयि धेहीदमहममुं भ्रातृव्यमाभ्यो दिग्भ्योऽस्यै दिवो-
 ऽस्मादन्तरिक्षादस्यै पृथिव्या अस्मादन्नाद्यान्निर्भजामि निर्भक्तः स
 यं द्विष्मः। (१७)

सं ज्योतिषाऽभूवमैन्द्रीमावृतमन्वावर्ते समहं प्रजया सं मया
 प्रजा समहं रायस्पोषेण सं मया रायस्पोषः समिद्धो अग्ने मे
 दीदिहि समेद्धा ते अग्ने दीद्यासं वसुमान् यज्ञो वसीयान् भूयासमग्न

आयू॑षि पवस॑ आ सुवो॑र्जमिषं च नः। आ॒रे बा॑धस्व दुच्छुना॑म्॥
अग्ने॑ पव॑स्व स्वपा॑ अ॒स्मे वर्चः॑ सुवीर्य॑म्॥ (१८)

दध॑त् पोष॑ र॒यिं म॒यि। अग्ने॑ गृह॑पते सुगृह॑पतिर॒हं त्वया॑
गृह॑पतिना भूयास॑ सुगृह॑पतिर्मया त्वं गृह॑पतिना भूयाः शत॑
हिमा॒स्तामा॒शिष॒मा शा॑से तन्त॑वे ज्योति॑ष्मतीं तामा॒शिष॒माशा॑से-
ऽमुष्मै॑ ज्योति॑ष्मतीं कस्त्वा॑ युनक्ति॑ स त्वा॑ विमु॑ञ्चत्व॒ग्रे व्रत॑पते
व्रत॑म॒चारिषं॑ तद॑शकं तन्मे॑ऽराधि य॒ज्ञो ब॑भूव स आ (१९)

ब॑भूव स प्र ज॑ज्ञे स वा॑वृधे। स दे॒वाना॒मधि॑पतिर्ब॑भूव सो
अ॒स्मा अ॒धि॑पतीन् करोतु व॒य ऽ स्या॑म॒ पत॑यो रयी॑णाम्॥ गोमा॑
अग्ने॑ऽवि॒मा अ॒श्वी य॒ज्ञो नृ॒वत्स॑खा स॒दमि॑द॒प्रमृ॑ष्यः। इडा॑वा ए॒षो
अ॒सुर॑ प्र॒जावा॑न् दी॒र्घो र॒यिः पृ॑थुबु॒धः स॒भावान्॑॥ (२०)

द्विष्मः सुवीर्यं स आ पञ्चत्रिंशच्च॥ [६]

यथा॑ वै संमृत॑सोमा ए॒वं वा ए॒ते संमृत॑य॒ज्ञा यद॑र्शपूर्णमा॒सौ
कस्य॑ वाह॑ दे॒वा य॒ज्ञमा॑ गच्छ॑न्ति कस्य॑ वा न ब॑हूनां यज॑मानानां
यो वै दे॒वताः॑ पूर्॒वः परि॑गृह्णाति॒ स ए॑नाः श्वो भू॒ते य॑जत
ए॒तद्वै दे॒वाना॑मा॒यत॑नं यदा॑हव॒नीयो॑ऽन्त॒राग्नी॑ प॑शूनां गा॒र्हप॑त्यो
मनु॑ष्या॒णामन्वा॑हार्य॒पच॑नः पि॒तृणा॑म॒ग्निं गृ॑ह्णाति॒ स्व ए॒वाय॑त॒ने
दे॒वताः॑ परि॑ (२१)

गृह्णाति॒ ताः श्वो भू॒ते य॑जते व्र॒तेन॒ वै मे॒ध्योऽग्नि॑र्व्र॒तप॑तिर्ब्राह्म॒णो

व्रतभृद् व्रतमुपैष्यन् ब्रूयादग्ने॑ व्रतपते व्रतं चरिष्यामीत्यग्निर्वै
 देवानां॑ व्रतपतिस्तस्मा॑ एव प्रतिप्रोच्य॑ व्रतमालभते बरुहिषा॑
 पूर्णमा॑से व्रतमुपैति व॒थ्सैर॑मावास्यायामेतद्धेतयोरायतनमुपस्तीर्यः
 पूर्वश्चा॑ग्निरपरश्चेत्याहुर्मनुष्या॑ (२२)

इत्वा उपस्तीर्णमिच्छन्ति किमु देवा येषां नवावसान-
 मुपास्मिञ्चो यक्ष्यमाणे देवता वसन्ति य एवं विद्वानग्निमुपस्तृणाति
 यजमानेन ग्राम्याश्च पशवोऽवरुध्या आरण्याश्चेत्याहुर्यद्ग्राम्यानुप-
 वसन्ति तेन ग्राम्यानव रुन्धे यदारण्यस्याश्जाति तेनारण्यान्
 यदनाश्वानुपवसेत् पितृदेवत्यः स्यादारण्यस्याश्जातीन्द्रियं (२३)

वा आरण्यमिन्द्रियमेवाऽऽत्मन् धत्ते यदनाश्वानुपवसेत्
 क्षोधुकः स्याद्यदशजीयाद्बुद्रोऽस्य पशूनभिमन्येतापोऽश्जाति
 तन्नेवाशितं नेवानशितं न क्षोधुको भवति नास्य रुद्रः
 पशूनभि मन्यते वज्रो वै यज्ञः क्षुत्खलु वै मनुष्यस्य भ्रातृव्यो
 यदनाश्वानुपवसति वज्रैणैव साक्षात्क्षुधं भ्रातृव्यं हन्ति॥ (२४)

परि मनुष्या इन्द्रियं साक्षात् त्रीणि च॥ [७]

यो वै श्रद्धामनारभ्य यज्ञेन यजते नास्येष्टाय श्रद्धधतेऽपः प्र
 णयति श्रद्धा वा आपः श्रद्धामेवाऽऽरभ्य यज्ञेन यजत उभयैऽस्य
 देवमनुष्या इष्टाय श्रद्धधते तदाहुरति वा एता वरत्रेदन्त्यति वाचं
 मनो वावैता नाति नेदन्तीति मनसा प्र णयतीयं वै मनो- (२५)

ऽनयैवैनाः प्र णयत्यस्कन्नहविर्भवति य एवं वेद यज्ञायुधानि
सम्भरति यज्ञो वै यज्ञायुधानि यज्ञमेव तथ्सम्भरति यदेकमेकं
सम्भरैत् पितृदेवत्यानि स्युर्यथ्सह सर्वाणि मानुषाणि द्वेद्वे
सम्भरति याज्यानुवाक्ययोरेव रूपं करोत्यथो मिथुनमेव यो वै
दश यज्ञायुधानि वेद मुखतोऽस्य यज्ञः कल्पते स्फ्य- (२६)

श्च कपालानि चाग्निहोत्रहवणी च शूर्पं च कृष्णाजिनं च शम्या
चोलूखलं च मुसलं च दृषच्चोपला चैतानि वै दश यज्ञायुधानि य
एवं वेद मुखतोऽस्य यज्ञः कल्पते यो वै देवेभ्यः प्रतिप्रोच्य यज्ञेन
यजते जुषन्तेऽस्य देवा हव्यं हविर्निरूप्यमाणमभि मन्त्रयेताग्निं
होतारमिह तं हुव इति (२७)

देवेभ्य एव प्रतिप्रोच्य यज्ञेन यजते जुषन्तेऽस्य देवा हव्यमेष
वै यज्ञस्य ग्रहो गृहीत्वैव यज्ञेन यजते तदुदित्वा वाचं यच्छति
यज्ञस्य धृत्या अथो मनसा वै प्रजापतिर्यज्ञमतनुत मनसैव तद्यज्ञं
तनुते रक्षसा मनन्ववचाराय यो वै यज्ञं योग आगते युनक्ति युङ्क्ते
युञ्जानेषु कस्त्वा युनक्ति स त्वा युनक्तित्याह प्रजापतिर्वै कः
प्रजापतिनैवैनं युनक्ति युङ्क्ते युञ्जानेषु॥ (२८)

वै मनः स्फ्य इति युनक्तेकादश च॥ [८]

प्रजापतिर्यज्ञानसृजताग्निहोत्रं चाग्निष्टोमं च पौर्णमासीं चोक्थ्य

चामावास्यां चातिरात्रं च तानुदमिमीत् यावदग्निहोत्रमासीत्
 तावानग्निष्टोमो यावती पौर्णमासी तावानुक्थ्यो यावत्यमावास्या
 तावानतिरात्रो य एवं विद्वानग्निहोत्रं जुहोति यावदग्निष्टोमेनोपाप्नोति
 तावदुपाप्नोति य एवं विद्वान् पौर्णमासीं यजते यावदुक्थ्येनो-
 पाप्नोति (२९)

तावदुपाप्नोति य एवं विद्वानमावास्यां यजते
 यावदतिरात्रेणोपाप्नोति तावदुपाप्नोति परमेष्ठिनो वा एष
 यज्ञोऽग्रं आसीत् तेन स परमां काष्ठामगच्छत् तेन प्रजापतिं
 निरवासाययत् तेन प्रजापतिः परमां काष्ठामगच्छत् तेनेन्द्रं
 निरवासाययत् तेनेन्द्रः परमां काष्ठामगच्छत् तेनाग्नीषोमौ
 निरवासाययत् तेनाग्नीषोमौ परमां काष्ठामगच्छतां य (३०)

एवं विद्वान् दर्शपूर्णमासौ यजते परमामेव काष्ठां गच्छति
 यो वै प्रजातेन यज्ञेन यजते प्र प्रजया पशुभिर्मिथुनैर्जायते
 द्वादश मासाः संवत्सरो द्वादश द्वन्द्वानि दर्शपूर्णमासयोस्तानि
 सम्पाद्यानीत्याहुर्वत्सं चोपावसृजत्युखां चाधि श्रयत्यव च हन्ति
 दृषदौ च समाहन्त्यधि च वपते कपालानि चोप दधाति पुरोडाशं
 चा- (३१)

धिश्रयत्याज्यं च स्तम्बयजुश्च हरत्यभि च गृह्णाति वेदिं च
 परिगृह्णाति पत्नीं च सं नह्यति प्रोक्षणीश्चाऽऽसादयत्याज्यं चैतानि

वै द्वादश द्वन्द्वानि दृशपूर्णमासयोस्तानि य एव॑ सम्पाद्य यजते
प्रजातेनैव यज्ञेन यजते प्र प्रजया पशुभिर्मिथुनैर्जायते॥ (३२)

उक्थ्येनोपाप्रोत्यगच्छतां यः पुरोडाशं च चत्वारिंशच्च॥ [९]

ध्रुवोऽसि ध्रुवोऽह॑ संजातेषु भूयासमित्याह ध्रुवानेवैनान्
कुरुत उग्रोऽस्युग्रोऽह॑ संजातेषु भूयासमित्याहाप्रतिवादिन
एवैनान्कुरुतेऽभिभूरस्यभिभूरह॑ संजातेषु भूयासमित्याह य एवैनं
प्रत्युत्पिपीते तमुपास्यते युनज्मि त्वा ब्रह्मणा दैव्येनेत्याहैष वा
अग्नेर्योगस्तेनै- (३३)

वैनं युनक्ति यज्ञस्य वै समृद्धेन देवाः सुवर्गं लोकमायन्
यज्ञस्य व्युद्धेनासुरान् पराभावयन् यन्मै अग्ने अस्य यज्ञस्य
रिष्यादित्याह यज्ञस्यैव तत्समृद्धेन यजमानः सुवर्गं लोकमेति
यज्ञस्य व्युद्धेन भ्रातृव्यान् परा भावयत्यग्निहोत्रमेताभिर्व्याहृतीभि-
रुपं सादयेद्यज्ञमुखं वा अग्निहोत्रं ब्रह्मेता व्याहृतयो यज्ञमुख एव
ब्रह्म (३४)

कुरुते संवत्सरे पर्यागत एताभिरेवोपसादयेद् ब्रह्मणैवोभयतः
संवत्सरं परिगृह्णाति दृशपूर्णमासौ चातुर्मास्यान्यालभमान
एताभिर्व्याहृतीभिर्हवीऽप्यासादयेद्यज्ञमुखं वै दृशपूर्णमासौ
चातुर्मास्यानि ब्रह्मेता व्याहृतयो यज्ञमुख एव ब्रह्म कुरुते संवत्सरे
पर्यागत एताभिरेवासादयेद् ब्रह्मणैवोभयतः संवत्सरं परिगृह्णाति

यद्वै यज्ञस्य साम्नां क्रियते राष्ट्रं (३५)

यज्ञस्याऽऽशीर्गच्छति यदृचा विशं यज्ञस्याऽऽशीर्गच्छत्यथ
ब्राह्मणोऽनाशीर्केण यज्ञेन यजते सामिधेनीरनुवक्ष्यन्नेता व्याहृतीः
पुरस्तादध्याद् ब्रह्मैव प्रतिपदं कुरुते तथा ब्राह्मणः साशीर्केण यज्ञेन
यजते यं कामयेत् यजमानं भ्रातृव्यमस्य यज्ञस्याऽऽशीर्गच्छेदिति
तस्यैता व्याहृतीः पुरोऽनुवाक्यायां दध्याद् भ्रातृव्यदेवत्यां वै पुरो-
ऽनुवाक्यां भ्रातृव्यमेवास्य यज्ञस्या- (३६)

ऽऽशीर्गच्छति यान् कामयेत् यजमानान्त्समावत्येनान्
यज्ञस्याऽऽशीर्गच्छेदिति तेषामेता व्याहृतीः पुरोऽनुवाक्याया
अर्धर्च एकां दध्याद्याज्यायै पुरस्तादेकां याज्याया अर्धर्च एकां
तथैनान्त्समावती यज्ञस्याऽऽशीर्गच्छति यथा वै पर्जन्यः सुवृष्टं
वर्षत्येवं यज्ञो यजमानाय वर्षति स्थलं योदकं परिगृह्णन्त्याशिषां
यज्ञं यजमानः परिगृह्णाति मनोऽसि प्राजापत्यं (३७)

मनसा मा भूतेनाऽऽविशेत्याहु मनो वै प्राजापत्यं प्राजापत्यो
यज्ञो मन एव यज्ञमात्मन् धत्ते वागस्यैन्द्री संपलक्षयणी वाचा
मैन्द्रियेणाऽऽविशेत्याहुैन्द्री वै वाग्वाचमेवैन्द्रीमात्मन् धत्ते॥ (३८)

तेनैव ब्रह्म राष्ट्रमेवास्य यज्ञस्य प्राजापत्यं पट्टिशश्च॥ [१०]

यो वै सप्तदशं प्रजापतिं यज्ञमन्वायत्तं वेदं प्रति यज्ञेन तिष्ठति

न यज्ञाद् भ्रंशत आ श्रावयेति चतुरक्षरमस्तु श्रौषडिति चतुरक्षरं
 यजेति द्व्यक्षरं ये यजामह इति पञ्चाक्षरं द्व्यक्षरो वषट्कार एष वै
 सप्तदशः प्रजापतिर्यज्ञमन्वायत्तो य एवं वेद प्रति यज्ञेन तिष्ठति न
 यज्ञाद् भ्रंशते यो वै यज्ञस्य प्रायणं प्रतिष्ठा- (३९)

मुदयनं वेद प्रतिष्ठितेनारिष्टेन यज्ञेन सङ्स्थां गच्छत्या
 श्रावयास्तु श्रौषड्यज्ञ ये यजामहे वषट्कार एतद्वै यज्ञस्य
 प्रायणमेषा प्रतिष्ठेतदुदयनं य एवं वेद प्रतिष्ठितेनारिष्टेन यज्ञेन
 सङ्स्थां गच्छति यो वै सूनृतायै दोहं वेद दुह एवैनं यज्ञो वै
 सूनृताऽऽश्रावयेत्यैवैनामह्वदस्तु (४०)

श्रौषडित्युपावासाग्यजेत्युदनैषीद्ये यजामह इत्युपास-
 दवषट्कारेण दोग्ध्येष वै सूनृतायै दोहो य एवं वेद दुह एवैनं
 देवा वै सत्रमांसत तेषां दिशोऽदस्यन्त एतामाद्रां पङ्क्तिमपश्यन्ना
 श्रावयेति पुरोवातमजनयन्नस्तु श्रौषडित्यभ्रं समप्लावयन् यजेति
 विद्युत- (४१)

मजनयन् ये यजामह इति प्रावर्षयन्नभ्यस्तनयन् वषट्कारेण
 ततो वै तेभ्यो दिशः प्राप्यायन्त य एवं वेद प्रास्मै दिशः प्यायन्ते
 प्रजापतिं त्वोवेद प्रजापतिस्त्वं वेद यं प्रजापतिर्वेद स पुण्यो
 भवत्येष वै छन्दस्यः प्रजापतिरा श्रावयास्तु श्रौषड्यज्ञ ये यजामहे
 वषट्कारो य एवं वेद पुण्यो भवति वसन्त- (४२)

मृतूनां प्रीणामीत्याहर्तवो वै प्रयाजा ऋतूनेव प्रीणाति
 तैऽस्मै प्रीता यथापूर्वं कल्पन्ते कल्पन्तेऽस्मा ऋतवो य एवं
 वेदाग्नीषोमयोरहं देवयज्यया चक्षुष्मान् भूयासमित्याहाग्नीषोमाभ्यां
 वै यज्ञश्चक्षुष्मान् ताभ्यामेव चक्षुरात्मन् धत्तेऽग्रेरहं देवयज्ययान्नादो
 भूयासमित्याहाग्निर्वै देवानामन्नादस्तेनैवा- (४३)

ऽन्नाद्यमात्मन् धत्ते दधिरेस्यदब्धो भूयासमुं दमेयमित्या-
 हैतया वै दब्ध्या देवा असुरानदभ्रुवन् तयैव भ्रातृव्यं दभ्रोत्यग्नी-
 षोमयोरहं देवयज्यया वृत्रहा भूयासमित्याहाग्नीषोमाभ्यां वा इन्द्रो
 वृत्रमहन् ताभ्यामेव भ्रातृव्यं स्तृणुत इन्द्राग्नियोरहं देवयज्ययै-
 न्द्रियाव्यन्नादो भूयासमित्याहेन्द्रियाव्येवान्नादो भवतीन्द्रस्या- (४४)

ऽहं देवयज्ययैन्द्रियावी भूयासमित्याहेन्द्रियाव्येव भवति
 महेन्द्रस्याहं देवयज्यया जेमानं महिमानं गमेयमित्याह जेमानमेव
 महिमानं गच्छत्यग्नेः स्विष्टकृतोऽहं देवयज्ययाऽऽयुष्मान् यज्ञेन
 प्रतिष्ठां गमेयमित्याहायुरेवात्मन् धत्ते प्रति यज्ञेन तिष्ठति॥ (४५)

प्रतिष्ठामहदस्तु विद्युतं वसन्तमेवेन्द्रस्याऽष्टात्रिंशच्च॥ [११]

इन्द्रो वो विश्वतस्परि हवामहे जनैभ्यः। अस्माकमस्तु केवलः॥
 इन्द्रं नरो नेमधिंता हवन्ते यत्पार्या युनजते धियस्ताः। शूरो नृषांता
 शवसश्चकान आ गोमति ब्रजे भजा त्वं नः॥ इन्द्रियाणि शतक्रतो
 या ते जनैषु पञ्चसु। इन्द्र तानि त आ वृणे॥ अनु ते दायि मह

इन्द्रियायं सत्रा ते विश्वमनु वृत्रहृत्यै। अनु (४६)

क्षत्रमनु सहो यजत्रेन्द्र देवेभिरनु ते नृषह्यै॥ आ यस्मिन्त्स
वासवास्तिष्ठन्ति स्वारुहो यथा। ऋषिर्ह दीर्घश्रुतम् इन्द्रस्य घर्मो
अतिथिः॥ आमासु पक्कमैरय आ सूर्यः रोहयो दिवि। घर्म
न सामन्तपता सुवृत्तिभिर्जुष्टं गिर्वणसे गिरः॥ इन्द्रमिद्राथिनो
बृहदिन्द्रमर्केभिरर्किणः। इन्द्रं वाणीरनूषत॥ गायन्ति त्वा
गायत्रिणो- (४७)

ऽर्चन्त्यर्कमर्किणः। ब्रह्माणस्त्वा शतक्रतुवुद्धः शमिव येमिरे॥
अः होमुचे प्र भरेमा मनीषामोषिष्ठदान्त्रे सुमतिं गृणानाः। इदमिन्द्र
प्रति हव्यं गृभाय सत्याः संन्तु यजमानस्य कामाः॥ विवेष यन्मा
धिषणा जजान स्तवै पुरा पार्यादिन्द्रमहः। अः हंसो यत्र पीपरद्यथा
नो नावेव यान्तमुभये हवन्ते॥ प्र सम्राजं प्रथममध्वराणा- (४८)

मः होमुचं वृषभं यज्ञियानाम्। अपां नपातमश्विना
हयन्तमस्मिन्नर इन्द्रियं धत्तमोजः॥ वि न इन्द्र मृधो जहि नीचा
यच्छ पृतन्यतः। अधस्पदं तर्मी कृधि यो अस्माः अभिदासति॥
इन्द्र क्षत्रमभि वाममोजोऽजायथा वृषभ चर्षणीनाम्। अपानुदो
जनममित्रयन्तमुरु देवेभ्यो अकृणोरु लोकम्॥ मृगो न भीमः
कुचरो गिरिष्ठाः परावत - (४९)

आ जंगामा परस्याः। सूकः सः शायं पविमिन्द्र तिग्मं

वि शत्रून् ताडि वि मृधौ नुदस्व॥ वि शत्रून् वि मृधौ नुद
 वि वृत्रस्य हनू रुज। वि मन्युमिन्द्र भामितोऽमित्रस्याभिदासतः॥
 त्रातारमिन्द्रमवितारमिन्द्र५ हवेहवे सुहव५ शूरमिन्द्रम्। हुवे नु शक्रं
 पुरुहूतमिन्द्र६ स्वस्ति नो मघवा धात्विन्द्रः॥ मा ते अस्या५ (५०)

संहसावन् परिष्ठावघाय भूम हरिवः परादै। त्रायस्व नो-
 ऽवृकेभिर्वरूथैस्तव प्रियासः सूरिषु स्याम॥ अनवस्ते रथमश्वाय
 तक्षन् त्वष्टा वज्रं पुरुहूत द्युमन्तम्। ब्रह्माण इन्द्रं मह्यन्तो
 अर्कैरवर्धयन्नहये हन्तवा उ॥ वृष्णे यत् ते वृषणो अर्कमर्चानिन्द्र
 ग्रावाणो अदितिः सजोषाः। अनश्वासो ये पवयोऽरथा इन्द्रैषिता
 अभ्यवर्तन्त दस्यून्॥ (५१)

वृत्रहत्येऽनुं गायत्रिणोऽध्वराणां परावतोऽस्यामृष्टाचत्वारि५शच्च॥ [१२]

This PDF was downloaded from <http://stotrasamhita.github.io>.

GitHub: <http://stotrasamhita.github.io> | <http://github.com/stotrasamhita>

Credits: <http://stotrasamhita.github.io/about/>